

Päivämäärä

24.09.2015

RISTIJÄRVEN KIRKONKYLÄ

RISTIJÄRVEN KESKUSTAAJAMAN TÄYDENTÄVÄ LUONTOSelvitys

Päivämäärä	24.09.2015
Laatija	Antje Neumann
Tarkastaja	Merja Isteri
Kuvaus	Luontoselvitys
Kansikuva	Puro ja saniaislehtokorven kasvillisuutta (Metsälakikohde) alueen länsiosassa
Viite	1510015760-001

SISÄLTÖ

1.	Tausta	1
2.	Materiaali ja menetelmät	1
2.1	Kasvillisuus ja luontotyytit	1
2.2	Liito-orava	1
3.	Selvitysten tulokset	2
3.1	Selvitysalueiden luonnon yleiskuvaukset	2
3.1.1	Läntinen talousmetsäalue (Viitostien ja Kirkkotien välissä)	2
3.1.2	Itäinen talousmetsäalue (Pajatien ja rantametsän välissä)	2
3.1.3	Itäinen rannikkoalue	2
3.2	Selvitysalueilla havaitut luontotyytit ja niiden kasvilajisto	2
4.	Suunnittelussa huomioon otettavat kohteet	9
4.1	Lailla suojellut luontotyytit	9
4.2	Luontotyyppien uhanalaisuus	9
4.3	Kasvilajien uhanalaisuus	10
4.4	Liito-orava alueet	11
5.	Suositukses maankäytön suunnittelulle	11
5.1	Itäisen ranta-alueen vanhat kuusikot	11
5.2	Itäisellä ranta-alueella virtaavan puron ympäristö	12
6.	Johtopäätökset	13
7.	Lähde- ja kirjallisuusluettelo	13

Liite 1. Luontotyytit ja kasvillisuus

Liite 2. Yleiskaavasunnittelussa huomioon otettavat kohteet

1. TAUSTA

Ristijärven kirkonkylällä on vireillä yleiskaavan muutos (Ristijärven kirkonkylän yleiskaava 2035). Maakäytön suunnittelua varten laadittiin keskustaajaman alueelle (osa-alue 3) täydentävä luontoselvitys. Luontoselvitys koostuu luontotyyppi- ja kasvillisuus- sekä liito-oravaselvityksestä.

Kasvillisuus- ja luontoselvityksessä päivitettiin vuonna 2001 keskustaajaman itäisellä ranta-alueella tehty kasvillisuus- ja luontoselvitys (Jaakko Pöyry Infra ym.). Lisäksi kartoitettiin kaksi talousmetsäaluetta (raportissa: läntinen talousmetsäalue (Viitostien ja Kirkkotien välillä) ja itäinen talousmetsäalue (Pajatien ja rantametsän välillä). Tarkoituksena oli selvittää, onko yleiskaavan alueella sellaisia suojelustatusta omaavia kasvilajeja tai luontotyyppisiä, joita pitäisi ottaa huomioon kaavasunnittelussa.

Liito-orava (*Pteromys volans*) kuuluu EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajeihin ja on täten erityisesti suojeltu laji niin Suomessa kuin koko EU:n alueella. Liito-orava on Suomen kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2010) valtakunnallisesti uhanalainen laji (uhanalaisuusluokka: vaarantunut, VU). Suomen luonnonsuojelulain mukaan liitteeseen IV kuuluvien eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Kiellosta voidaan poiketa ainoastaan luontodirektiivin 16 artiklan mukaisilla perusteilla. Poikkeusluvista päättää alueellinen ELY-keskus. Liito-oravan kanta on Suomessa tihein Länsi-Suomessa, Vaasan rannikkoseudulla ja Lounais-Suomessa. Harvin kanta on Pohjois-Karjalassa, Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla (Hanski 2006).

Liito-oravalta on tehty havaintoja Ristijärven alueen metsistä, mm. selvitysalueen luoteispuolella sijaitsevalta Koiraniemen alueelta 2014 (luonto-osuuskunta Aapa). Lisäksi on tiedossa liito-oravan esiintymispaikkoja V5-tien eteläpuolella (Ristijärven kunnan toimittama aineisto 5/2014).

2. MATERIAALI JA MENETELMÄT

2.1 Kasvillisuus ja luontotyypit

Kartoitettavien osa-alueiden luontotyypit rajattiin esityönä karkeasti ilmakuvan ja maastokartan sekä vuodelta 2001 (Jaakko Pöyry Oy ym.) peräisin olevien tietojen avulla sekä tarkennettiin maastokäynneillä 7.7. ja 23.7.2015. Selvitysalueita kuljettiin systemaattisesti läpi pyrkien selvittämään luontotyyppien vaihtelua, niiden indikaattorilajistoa sekä luonnonsuojelun kannalta huomionarvoisten lajien esiintymispaikkoja. Erityistä huomiota kiinnitettiin metsälailla (10 §), vesilailla (11 §) sekä luonnonsuojelulailla (29 §) suojeltujen luontotyyppien, uhanalaisten luontotyyppien ja suojelullisista syistä erityishuomiota vaativien lajien esiintymiseen.

2.2 Liito-orava

Liito-oravaselvityksen osalta selvitettiin aluksi, esiintyykö selvitysalueella potentiaalisia liito-oravan elinympäristöjä. Materiaalina käytettiin Maanmittauslaitoksen karttaikkunapalvelusta saatuja tietoja puiden iästä ja lajirakenteesta. Lisäksi tarkasteltiin Maanmittauslaitoksen ilmakuvia alueesta.

Liito-orava elää varttuneissa, kuusivaltaisissa metsissä, joissa kasvaa sekapuustona lehtipuita, haapaa, koivua ja leppää. Pesä on useimmiten vanhassa tikankolossa tai vanhassa oravan risupesässä. Aikuisen naaraan elinpiiri on kooltaan yleensä vähintään 4 ha (Hanski 2006). Elinvoimaisen kannan ylläpitämiseksi lajilla pitää olla mahdollisuus liikkua reviirien välissä (ekologiset käytävät, ruokailualueet). Liito-oravan taantumisen yleisin syy on tehokas metsätalous (sopivien elinympäristöjen puuttuminen) sekä elinympäristöjen pirstoutuminen.

Esityön perusteella tunnistettiin osa-alueella 3—potentiaalista liito-oravametsää, joille tehtiin maastokäynti 14.4.2015. Lisäksi tarkistettiin mahdollisten pesimäalueiden välissä olevien metsäalueiden soveltavuutta lajin ruokailualueiksi ja ekologiksi käytäviksi.

Raportissa olevien valokuvien ottamispaikat ovat esitetty liitekartoissa 1 ja 2.

3. SELVITYSTEN TULOKSET

3.1 Selvitysalueiden luonnon yleiskuvaukset

3.1.1 Läntinen talousmetsäalue (Viitostien ja Kirkkotien välissä)

Alueen lounaisosassa sijaitsevan talousmetsäalueen yleisin metsätyyppi on tuore kangas, joka on useilla paikoilla soistunut. Paikoin tavataan kuivahkon kankaan lajistoa. Ojien läheisyydessä esiintyy ruohoisuutta. Alueen länsiosassa on vetinen soistuma. Lounaassa on vanhoja, pensastuvia niittyjä. Alueen metsä on metsätaloustaloudessa. Metsä on harvennettu ja alueella on useita metsäkoneitten ajouria. Puusto sijoittuu lähinnä ikäryhmiin 50–90 vuotta. Alueen luoteisreunalla, asutuksen läheisyydessä on kuusivaltainen metsäkuvio, jonka puusto on iältään pääosin yli 100 vuotiasta. Alueella ei havaittu erityishuomiota vaativaa kasvilajistoa eikä lailla suojeltuja tai harvinaisia luontotyyppejä.

Liito-oravaselvityksen maastotyöt kohdistettiin erityisesti edellä mainitulle kuusivaltaiselle metsäkuvioille. Lisäksi tarkistettiin sen ympäristössä olevaa yllä kuvailtua talousmetsää. Alueella ei havaittu ulostepapanoita eikä muitakaan merkkejä liito-oravan esiintymisestä.

3.1.2 Itäinen talousmetsäalue (Pajatien ja rantametsän välissä)

Itäisen talousmetsäalueen yleisin luontotyyppi on tuore kangasmetsä, joka on varsinkin alueen pohjoisosassa useilla paikoilla soistunut. Alueen lounaisreunalla on hakkuuaukko. Metsän lomassa on useita vanhoja maahan kaivettuja ja vedellä täyttyjä kuoppia, joissa esiintyy vesi- tai suokasvillisuutta. Metsäalueen luoteisosassa on vanhoja niittyjä. Metsäalueen puusto kuuluu suurimmaksi osaksi ikäryhmiin 50–90 vuotta.

Alueelle ei tehty liito-oravaselvityksen maastokäyntiä, koska alueen arvioitiin olevan puuston rakenteen ja iän puolesta epäsovelia liito-oravan elinympäristöksi.

3.1.3 Itäinen rannikkoalue

Itäisen rannikkoalueen kaakkoisosassa on useita taloja ja rantatontteja. Niiden lomassa esiintyy yli 100 vuotta vanha kuusikko, joka on pääosin tuoretta sekä lehtomaista kangasta. Kuusikon reunalla virtaa noro, jonka reunalla kasvaa runsaasti saniaista. Kuusikon pohjoispuolella on todennäköisesti vanha hakkuualue, jolla kasvaa nyt hieskoivua.

Liito-oravaselvityksen maastotöiden aikana havaittiin kuusikossa useiden puiden alla ulostepapanoita, joten sitä voidaan pitää lajin elinympäristönä.

Pohjoisempana on muutamia taloja, joiden pohjoispuolella metsä jatkuu tuoreena kankaana. Tuoreen kankaan läpi virtaa puro, jota katsotaan sen ympäristön luonnontilaisuuden vuoksi metsälakikohteeksi. Puron pohjoispuolella olevan kuusikon ikä on yli 100 vuotta.

Liito-oravaselvityksen maastotöiden aikana kuusikossa havaittiin useiden puiden alla ulostepapanoita.

Kuusikon pohjoispuolella on niitty ja edelleen pohjoisempana pieni venepaikka. Sitä pohjoisempana on taloja ja rantatontteja.

3.2 Selvitysalueilla havaitut luontotyytit ja niiden kasvilajisto

Tuoreet kankaat

Itäisen ja läntisen talousmetsäalueiden tuoreet kankaat ovat pääosin sekapuustoisia, puolajaina on mäntyä ja kuusta (Kuva 1). Ranta-alueella esiintyy lisäksi kuusivaltaisia tuoreita kangasmetsiä (lähinnä mustikkatyyppi MT ja puolukka-mustikkatyyppi VMT). Pensaskerroksessa esiintyy havupuiden taimia, katajaa sekä hieskoivun taimia. Kenttäkerroksen päälaaji on mustikka. Lisäksi

havaittiin puolukkaa, kevätpiippoa, vanamoja, oravanmarjaa, nuokkotalvikkia ja metsäimarretta. Sammalistossa kasvaa lähinnä kerrossammalta, seinäsammalta ja isokynsisammalta.

Kuva 1. Läntisellä talousmetsäalueen yleisin metsätyyppi on paikoin soistunut tuore kangas, jossa kasvaa mäntyä ja kuusta.

Kuva 2. Tuoretta kangasmetsää itäisellä rannikkoalueella.

Rannikkoalueella on lisäksi kaksi kuusivaltaista metsäaluetta, jotka ovat luontotyyppiltään tuoretta kangasta (Kuva 2). Pohjoisen kuusikkovaltaisen metsäalueen eteläreunalla on puro (Kuva 6), jonka ranta-alueella esiintyy saniaiskangaskorpi (kuvaus alempana). Purosta metsään suuntaan mentäessä saniaisten osuus vähenee ja metsätyyppi vaihtuu lehtomaiseksi kankaaksi. Lajistossa esiintyy mm. oravanmarjaa, käenkaalia, metsätähtiä, kevätpiippoa, maitohorsmaa, pohjannokkosta, kangasmaitikkaa, kurjenjalkaa, metsäkortetta, suo-orvokkia, korpiorvokkia, sudenmarjaa, karhunputkia, mesiangervoa, lillukkaa, nuokkuhelmikkää, ruohokanukkaa, mustikkaa ja nuokkotalvikkia. Ruohoinen alue on laajin puron pohjoispuolella. Kauemmaksi purosta mentäessä ruohoisuus vähenee ja metsätyyppi vaihtuu tuoreeksi kangasmetsäksi.

Eteläisen kuusikkovaltaisen metsäalueen pohjoisreunalla on kostea painanne (Kuva 7), jossa esiintyy saniaiskorven kasvillisuutta (kuvaus alempana). Painanteesta etelään mentäessä saniaiskorven kasvillisuus vaihtuu tuoreen kankaan kasvillisuudeksi. Vaihtumisvyöhykkeellä kuusimetsä on

ruohoinen (Kuva 3). Lajistossa tavataan mustikan lisäksi mm. hiirenporras, metsäkurjenpolvi, vanamo, oravanmarja, kerrossammal, isokynsisammal ja sulkasammal.

Kuva 3. Itäisellä rannikkoalueella kasvaa vanhoja kuusia. Kuusikko on liito-oravan elinympäristö.

Kangassoistumat

Kangassoistumien (Kuva 4, Kuva 5) yleisin tyyppi on mustikkakangaskorpi. Puusto on kuusta, mäntyä ja hieskoivua. Kenttäkerroksessa kasvaa mustikkaa, puolukkaa, suopursua, pallosaraa, metsäalvejuurta ja metsäkortetta. Pohjakerroksessa havaittiin metsäsammaleiden lisäksi rahkasammaleita kuten korpirahkasammal, kangasrahkasammal ja jokasuonrahkasammal sekä korpikarhunsammalta.

Kuva 4. Kangassoistuma läntisellä kangasmetsäalueella.

Kuva 5. Kangassoistuma itäisellä talousmetsäalueella.

Saniaislehtokorpi

Puroa ympäröivä metsä on kuusivaltainen, seassa kasvaa hieskoivua sekä paikoin harmaaleppää. Alueella on kohtalaisesti lahopuuta (lähinnä lehtipuita). Pensaskerroksessa kasvaa pihlaja, kataja, tuomi ja mustaherukka. Puron ranta-alueella on saniaislehtokorven kasvillisuus (Kuva 6). Kenttäkerros on kahdella paikalla kotkansiipivaltainen. Kotkansiipivaltaiten paikkojen välissä puron ranta-alueella esiintyy muita saniaisia kuten metsäimarre, korpi-imarre, metsäalvejuuri sekä isoalvejuuri. Sammaleista havaittiin mm. palmusammal, korpilehväsammal ja kiiltolehväsammal.

Kuva 6. Puron rannalla on saniaislehtokorven kasvillisuutta. Puron ranta-alue kuuluu Metsälain tarkoitamiin erityisen tärkeisiin elinympäristöihin. Alueen pohjoispuolella esiintyvä kuusikko on liito-oravan elinympäristö.

Saniaiskorpi

Kostealla painanteella havaittiin pienalaisesti saniaiskorven kasvillisuutta (Kuva 7). Painanteen eteläpuolella on yli 100 v. kuusikko, ja painanteen pohjoispuolella harva kasvava koivikko. Painanteessa ja sen lähiympäristössä havaittuihin lajeihin kuuluu korpi-imarre, hiirenporras, isoalvejuuri, metsäkorte, käenkaali, lehtomatar, oravanmarja, metsätähti, metsäkorte, korpilehväsammal, metsäliekosammal, sulkasammal, metsäkerrossammal ja seinäsammal.

Kuva 7. Kuusikon pohjoisreunalla on kausikostea painanne, jonka reunalla on saniaiskorven kasvillisuutta. Alueella kasvaa mm. lehtomataraa.

Lehtomaiset kangasmetsät

Lehtomaisen kangasmetsän puusto on paikoin kuusi- ja haapavaltainen (Kuva 8), mutta suurimmaksi osaksi puuston päälaajit ovat mänty ja kuusi. Kenttäkerroksen lajistossa esiintyy metsäkurjenpolvea, kieloa, kultapiiskua, puna-ailakkia, maitohorsmaa, metsälauhaa, käenkaalia ja mustikkaa. Sammalistossa tavataan mm. metsäliekosammalta. Alueella havaitut lehtomaiset kangasmetsät ovat pääosin GOMT (kurjenpolvi-käenkaali-mustikka) tyyppiä.

Kuva 8. Lehtomaista kangasta.

Vanhat niityt

Läntisen talousmetsäalueen lounaispuolella esiintyvien vanhojen niittyjen (Kuva 9) lajistossa tavataan kiiltopajua, pihlajaa, maitohorsmaa, niittyleinikkiä, metsäkurjenpolvia, mesiangervoa, huopaohdaketta, nurmitädykettä, koiraanputkia, nurmilauhaa, harmaasaraa, vadelmaa, jouhivihvilää, kiiltolehvasammalta, seinäsammalta, luhtakuirisammalta ja keuhkosammalta.

Kuva 9. Pensastunut niitty läntisellä talousmetsäalueella.

Itäisen alueen vanhat niityt ovat lähinnä mesiangervovaltaisia (Kuva 10). Muuta lajistoa ovat pohjannokkonen, huopahdake, maitohorsma ja metsäkurjenpolvi.

Kuva 10. Vanha niitty itäisen talousmetsäalueen luoteispuolella.

Soistuma

Soistuneen painanteen lajistoon kuuluu luhtasara, tupasvilla, haprarahkasammal ja sararahkasammal (Kuva 11). Vesi- ja suokasvillisuutta tavataan lisäksi läntisen talousmetsän alueella, jossa on useita vedellä täyttyneitä kuoppia (Kuva 12).

Kuva 11. Luhtaisuutta ilmentävä suokasvillisuus läntisen alueen soistumalla.

Kuva 12. Kuopassa on vettä ja suokasvillisuutta.

Isovarpuräme

Läntisen talousmetsäalueen lomassa esiintyvällä isovarpurämeellä (Kuva 13) kasvaa mäntyä sekä hieskoivua. Kenttäkerroksen yleisin laji on suopursu. Lisäksi esiintyy juolukkaa, vaiveroa, mustikkaa ja pallosaraa. Sammalkerroksessa kasvaa jokasuonrahkasammalta, varvikkorahkasammalta ja seinäsammalta.

Kuva 13. Pienehköllä alueella esiintyy isovarpurämettä.

4. SUUNNITTELUSSA HUOMIOON OTETTAVAT KOHTEET

4.1 Lailla suojellut luontotyytit

Selvitysalueella ei maastokäynneillä 7.7. ja 23.7.2015 havaittu luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisia luontotyyppieitä eikä vesilain 11 §:n tarkoittamia arvokkaita pienvesiä. Itäisellä rannikkoalueella virtavan puron välitön lähiympäristö (saniaislehtokorpi, kansikuva sekä Kuva 6) kuuluu Metsälailla 10§ suojeltaviin erityisen tärkeisiin elinympäristöihin.

4.2 Luontotyyppien uhanalaisuus

Selvitysalue sijaitsee Etelä-Suomessa (keski-boreaalinen, Pohjois-Karjala-Kainuu). Taulukossa (Taulukko 1) on esitetty selvitysalueella esiintyvien luontotyyppien uhanalaisuus Etelä-Suomessa ja koko maassa.

Taulukko 1. Selvitysalueella esiintyvien luonnontilaisten tai luonnontilaisen kaltaisten kasvillisuustyyppien uhanalaisuus Raunion ym. (2008) mukaan (CR= äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä, LC = säilyvä).

Luontotyyppi	Uhanalaisuus Etelä-Suomessa	Uhanalaisuus koko maassa
Tuoret kankaat	NT	NT
Lehtomaiset kankaat	NT	NT
Mustikkakangaskorvet	VU	VU
Saniaislehtokorpi	EN	VU
Saniaislehtokorpi	EN	VU
Luhtaneva	NT	LC
Isovarpuräme	NT	LC

Suurin osa selvitysalueiden tuoreista kankaista, mustikkakangaskorvista, lehtomaisista kankaista sekä isovarpuräme ovat tehokkaassa metsätaloustaloudessa, jonka vuoksi niiden luonnontilaisuus ja luontotyyppien edustavuus ovat heikentyneitä. Itäisellä rannikkoalueella sijaitsevien kahden yli 100 vuotta vanhaa puustoa kasvavien tuoreiden kuusimetsien luonnontilaisuusaste on korkeampi. Kyse on uudistuskypsistä talousmetsistä, joihin on kehittymässä lahoppuuta lähinnä pystytynkuolleiden lehtipuiden sekä ikääntyvien yksittäisten kuusten muodossa. Saniaislehtokorven kasvillisuutta kasvava painanne sijaitsee vanhan hakkuuaukon (nykyään harvaa kasvava hieskoivuunmetsä) ja vanhan kuusimetsän reuna-alueella ja sen luonnontilaisuus on heikentynyt. Saniaislehtokorpi ja luhtaneva ovat luonnontilaisen kaltaisia.

4.3 Kasvilajien uhanalaisuus

Uhanalaisten kasvilajien tiedot tarkistettiin Ristijärven kunnan toimittamasta aineistosta (2015), sekä vuonna 2001 tehdystä luontoselvityksestä (Jaakko Pöyry Infra Oy ym.). Tietojen perusteella pohjoisrannalla kasvaa alueellisesti uhanalaista keltakurjenmiekkaa. Lisäksi on tiedossa Suomen vastuulajeihin kuuluvan pohjannokkoson esiintymispaikkoja osa-alue 3:n itäisellä ranta-alueella. Nämä lajit havaittiin maastossa. Muita uhanalaisia tai muista syistä suunnittelussa huomioon otettavia lajeja ei havaittu maastokäynneillä 7.7. ja 23.7.2015.

Taulukko 2. Maastossa havaitut selvitysalueella esiintyvät Pohjois-Karjalan-Kainuun alueella esiintyvät alueellisesti uhanalaiset (RT 3b) lajit, uhanalaiset (CR, EN, VU), silmälläpidettävät (NT) sekä Suomen kansainväliset vastuulajit (VA). Tarkemmat sijainnit ks. liitekartta.

Kasvilaji	Esiintymispaikka	Uhanalaisuus
keltakurjenmiekka (<i>Iris pseudacorus</i>)	yksityisellä tontilla pohjoisrannalla (havaittu uimarannalta käsin)	RT 3b
pohjannokkonen (<i>Urtica dioica</i> ssp. <i>sondenii</i>)	itäisen rannan alueella vanhoilla peloilla sekä rehevissä metsissä	VA

Kuva 14. Keltakurjenmiekka kukkii talon edustalla olevalla ranta-alueella.

Lisäksi lajit, jotka eivät ole uhanalaisia, mutta joiden kannat ovat merkitty seurattaviksi:

kotkansiipi (*Matteuccia struthiopteris*)

lehtomatara (*Galium triflorum*)

lehtotähtimö (*Stellaria nemorum*); ei havaittu maastokäynneillä 23.7.2015

Vuonna 2001 tehdystä luontoselvityksestä (Jaakko Pöyry Infra Oy ym.) on merkitty oikovesirikon (*Elatine orthosperma*) kasvupaikka. Kyseinen vesikasvi kuuluu Suomen kansainvälisiin vastuulajeihin. Oikovesirikkoa ei havaittu maastokäynnillä 23.7.2015.

4.4 Liito-orava alueet

Liito-oravan ulostepapanoita (Kuva 15) havaittiin itäisellä ranta-alueella kahdessa vanhassa kuusikossa (liite 2). Pohjoisen kuusimetsän alueella havaittiin 14 kuusen alla papanoita ja eteläisessä kuusimetsässä seitsemän kuusen alla. Nämä kaksi aluetta ovat havaintojen perusteella liito-oravan elinympäristöä. Kuusikoissa ei havaittu koloisia haapoja eikä koloisten hieskoivujen alla havaittu papanoita, joten alueen liito-oravien arvioidaan pesimään kuusissa sijaitsevilla risupesillä.

Kuva 15. Liito-oravan ulostepapanoita kuusen juurella Ristijärven kuusikossa.

Liito-oravakuusikoita ympäröivät nuoremmat talousmetsäalueet toimivat todennäköisesti lajin ekologisina käytävinä, joiden kautta ne liikkuvat itäisellä rannikkoalueella sijaitsevien kuusikoiden sekä V5-tien eteläpuolella sijaitsevien elinympäristöjen välillä. Selvityksen 14.4.2015 yhteydessä tarkistettiin V5 tien eteläpuolella sijaitseva tiedossa olevaa liito-oravan esiintymispaikka ja sieltä löydettiin papanoita.

5. SUOSITUKSET MAANKÄYTÖN SUUNNITTELULLE

5.1 Itäisen ranta-alueen vanhat kuusikot

Ranta-alueen kaksi vanhaa kuusikkoa (liite 2) tulisi jättää rakentamisen ja hakkuutoimintojen ulkopuolelle, koska ne ovat liito-oravan elinympäristöä. Liito-orava on tiukasti suojeltu laji ja sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on Suomen luonnonsuojelulain perusteella kielletty.

Jos liito-oravakuusikoiden ulkopuolella suunnitellaan rakentamista, niin on jätettävä pohjoisen ja eteläisen kuusikon sekä eteläisen kuusikon ja V5 valtatie välissä kaistaleita kuusi-lehtipuuvältaista tuoretta kangasmetsää, jonka kautta liito-oravat pystyvät liikkumaan elinympäristöjensä välillä (ekologinen käytävä, liite 2).

5.2 Itäisellä ranta-alueella virtaavan puron ympäristö

Pohjoisen kuusikon eteläreunalla virtaavan puron ranta-alue on metsälain 10 § nojalla suojeltu (erityisen tärkeä elinympäristö *purojen välittömät lähiympäristöt*). Lisäksi puron ranta-alueella esiintyy erittäin uhanalainen luontotyyppi saniaislehtokorpi (Kuva 6), jonka luonnontilaisuus ja edustavuus arvioidaan olevan hyvä.

Aluekäyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon, että rannikkoalueen kuusikossa virtaavan metsälailla suojellun puron lähiympäristö on kulutusherkkä. Sillä kohdalla, jolla rantasuuntaisesti kangasmetsän kautta kulkeva polku ylittää puron, on kasvillisuus hävinnyt (Kuva 16). Mikäli osayleiskaavan muutoksen johdosta alueen käyttö ja siellä liikkuvien ihmisten määrä muuttuu, niin olisi pidettävä huolta siitä, ettei vieressä oleva metsälailla suojeltu luonnontilainen puron ympäristö kärsii lisääntyneestä kulutuksesta. Yksi mahdollisuus alueen säilyttämiselle olisi rakentaa puron ylityspaikalle pitkospuut tai pieni silta, jolloin ulkoilijat voisivat liikkua siellä ja nauttia luonnostaan tuhoamatta kulutusherkkiä osia.

Kuva 16. Puron ylityspaikalla kasvillisuus on hävinnyt.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tarkasteltujen alueiden metsät ovat suurimmaksi osaksi metsätalouskäytössä ja puusto iältään 50–90-vuotiaista. Poikkeuksena ovat rannikkoalueen kaksi kuusikkoa, joiden puusto on yli 100 vuotta vanhaa. Kyseessä olevat kuusikot ovat direktiivilajin liito-oravan elinpiiriä, jonka hävittäminen on luonnonsuojelulailla kielletty. Lajin säilymisen kannalta olisi myös tärkeää, että edellä mainittujen kuusikoiden välissä sekä eteläisen kuusikon ja V5-tien eteläpuolella sijaitsevien liito-oravaelinympäristöjen välissä säilytetään kuusi-lehtipuuvaltainen lehtipuukaistale ekologiseksi käytäväksi.

Selvitysalueiden yleisin metsäluontotyyppi on tuore kangasmetsä, joka on useilla paikoilla soistunut. Kasvillisuuden puolesta huomioon otettavat kohde on itäisen ranta-alueen tuntumassa olevan metsäpuron lähiympäristö, jossa esiintyy erittäin uhanalainen luontotyyppi (saniaislehtokorpi). Puron lähiympäristö on metsälailla suojeltu erityisen tärkeä elinympäristö ja kulutusherkkä, mikä kannattaa ottaa huomioon maankäytön suunnittelussa.

Vuodesta 2001 (Jaakko Pöyry Infra Oy ym.) tiedossa olevista suunnittelussa huomioon otettavista kasvilajeista yksi kasvaa yksityisellä tontilla alueen pohjoisrannalla (keltakurjenmiekka, alueellisesti uhanalainen). Suomen kansainvälisiin vastuulajeihin kuuluva pohjannokkonen kasvaa melko yleisesti itäisen ranta-alueen vanhoilla niityillä, tienvarrella, tuoreissa lehtometsissä sekä pienempinä esiintyminä myös pohjoisen vanhan kuusimetsän lomassa.

Oulussa 24. päivänä syyskuuta 2015

RAMBOLL FINLAND OY

Antje Neumann
biologi, FM
ympäristösuunnittelija

Merja Isteri
arkkitehti SAFA,
projektipäällikkö

7. LÄHDE- JA KIRJALLISUUSLUETTELO

Hanski, I.K. (2006) Liito-oravan *Pteromys volans* Suomen kannan koon arviointi. Loppuraportti. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Helsingin yliopisto

Jaakko Pöyry Infra-JP-Transplan-Suunnittelukolmio 2001. Iijärven ja Ristijärven rantayleiskaava sekä Ristijärven Kirkonkylän yleiskaava. Ristijärven kunnanlahitus 2011.

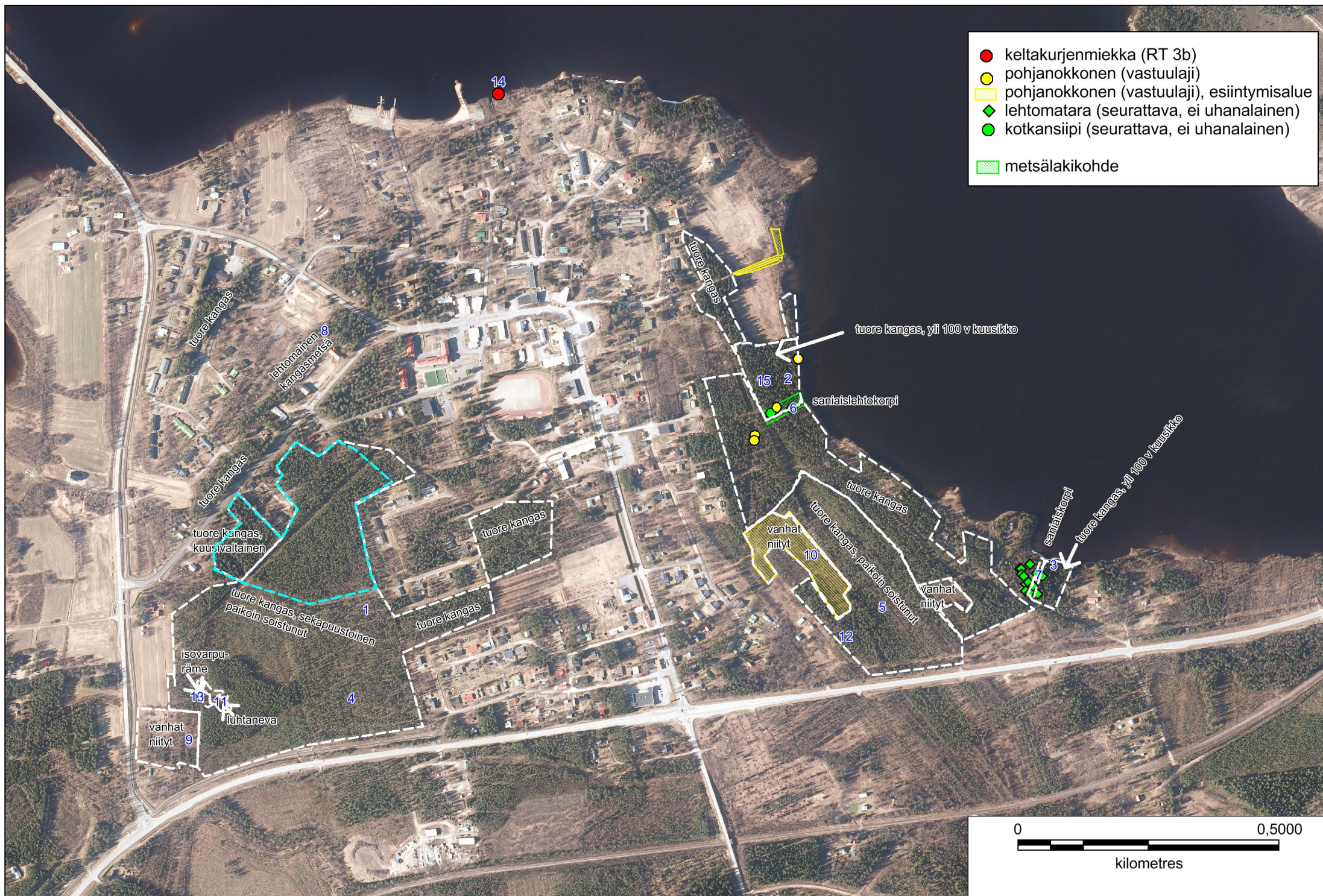
Maanmittauslaitos (2015). Maanmittauslaitoksen tietoaaineisto sivuilla www.karttapaikka.fi sekä www.karttapaikkaikkuna.fi

Mossberg, b. & Lennart, S. 2003. Suuri Pohjolan Kasvio. Kustannus Oy Tammi 2005

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.

Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Osa 1. Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristö 8/2008. S. 75–109

Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J., Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö 724, 113s.

Ristijärven yleiskaava-suunnittelussa huomioon otettavat kohteet sekä valokuvien ottamispaikat

